

การอบรมสั่งสอนเด็ก

ประภัสสร กระทบ

เราเคยคิดบ้างไหมว่าการอบรมสั่งสอนเด็กของเรา นั้น ถึงส่วนที่จะยังมีมากแต่ส่วนบกพร่องก็ยังมีอยู่ ส่วนดีนั้นคงไม่ต้องพูดถึง เพราะสิ่งที่เราก็คงจะเก็บรักษาไว้ไม่ควรจะทิ้งไปแต่ส่วนที่บกพร่องน่าจะได้นำมาวิเคราะห์และแก้ไขเปลี่ยนแปลง

คงจะเคยได้ยินคำพูดทำนองนี้ “ทำไมทำอย่างนี้ โกรธเขารู้เข้าอายเขาตายเลย” “โตบ้านนี้แล้วยังแกล้งจับ ๆ น่าขายหน้า” “อะไรไม่รู้จุกอับจุกอาย โธ่แล้วนะ” “ไม่น่าจะเกิดมาเป็นลูกฉันเลย ทำอย่างนั้นนะ น่าอายจริงๆ” “แม่ละอายอายครูเขา อะไรไปฉีราดในห้องเรียน”

และ ฯลฯ ผู้เขียนเคยได้ยินใครก็จำไม่ได้พูดว่าบ้านเรามักจะเลี้ยงลูกโดยใช้คำว่า “ละอาย” แต่คนอื่น ๆ (ประเทศอื่น ๆ) เขาเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนให้รู้จัก “ผิด” และ “ถูก” ไม่แน่ว่า

ว่าจะเป็นการศึกษาวิจัยหรือเป็นข้อสังเกต แต่ว่าเป็นข้อสังเกตที่ดีและน่าคิดที่เกี่ยวของการอบรมสั่งสอนในครอบครัวมักจะซ้ำซ้อนคือถ่ายทอดกันมา การที่เราปฏิบัติต่อลูกของเราอย่างไร มักจะเป็นเพราะเราได้รับอย่างนั้นมาจากทางบ้านเมื่อครั้งเรายังเป็นเด็ก

จึงเหมือนกับเราได้รับมรดก การอบรมเลี้ยงดูเหมือนกันทั้งชาติ

คนไทยเรานอกจากจะยึดค่านิยมทางสังคมแปลก ๆ แล้วยังมีความ “อาย” ในเรื่องแปลก ๆ อีกด้วย อาทิ

“อายจังเลยคะ เราค่อนข้างจะจน เลยไม่อยากให้ลูกพาเพื่อนมาบ้าน”

“ไม่อยากจะทำอะไรจบบอะไร อายเพราะไม่ได้เรียนมหาวิทยาลัย”

“ไม่ชอบให้พ่อแม่มาหาเลยอายเขา แกเป็นคนบ้านนอก”

“บอกเขาได้ยังไงว่าเราอยู่อาคารสงเคราะห์ อายเขาตายเลย”

“เขาร่านหรือ ไม่ได้ห rokok เคียวใคร
มาเห็นอายเขา”

“งานนี้ไม่ไปห rokok ไม่ได้ใ้วบ ๆ วาบ ๆ
ขยหน้าเขาเย้”

“หนอย่าไปบอกเพื่อนว่าแม่ชายข้าวแกง
นะ บอกว่าค้าขายก็พอ”

“ต้องกรอกแบบฟอร์มว่า กหปคนี้ แทน
แม่บ้านอายเขา”

และ ฯลฯ

จะเห็นว่าผู้ใหญ่เป็นตัวละครสำคัญในการ
ที่จะยกยอกความละอายนานาชนิดให้แก่ลูก
หลานของตน ทำไมเราไม่เคยคิดบ้างว่า “ถึง
เราจน ลูกก็ได้รับการศึกษาที่ดี เรามีอาชีพ
สุจริตไม่ได้เป็นหนี้เป็นสิน หรือลัทธิขโมยใคร
น่าจะมี ความภาคภูมิใจ มากกว่าที่จะละอาย”
แม่แต่คำว่า “ผู้ดี” ในสมัยก่อน และสมัย
หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ก็มีความหมายที่
ต่างกันไป ปัจจุบันคำว่า “ผู้ดี” หมายถึงคน
มั่งมี ร่ำรวย หรือตำแหน่งงานสูงๆ ส่วนภูมิ
หลังนิสัยใจคอเป็นอย่างไรไม่ต้องคำนึงถึง
สังคมยิ่งผ่นผวนแปรวนแปรเท่าไร ผู้ที่จะได้
รับปัญหา คือ เด็ก ซึ่งคือลูกหลานของเรา ซึ่ง
เราน่าจะได้ประทับประคองอบรมสั่งสอนเข้า
ไปในทางที่ถูกที่ควร โดยไม่ยกเอาคำว่า
“อาย” มาเป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอน
ต่อไป ควรให้เขาได้ยึดถือปฏิบัติในสิ่งที่ถูก

ต้อง สมควร เหมาะสมในทางที่เป็นจริงให้รู้
จักผิดชอบชั่วดี โดยแท้จริง ไม่ใช่ว่าการที่
ไม่ทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ เพราะ “อาย” แต่ไม่ทำ
เพราะรู้ว่าเป็นสิ่งที่ผิดเป็นสิ่งที่ไม่สมควร

นอกจากเรื่อง “อาย” แล้ว สิ่งที่น่า
สังเกตอีกอย่างหนึ่งก็คือแม่แต่ในผู้ใหญ่เอง
เวลาทำผิดมักไม่ยอมรับผิด ชอบโทษโน่น
โทษนี่เป็นประจำ ถ้าเราโยนว่าเป็นธรรมชาติ
ของมนุษย์ เพื่อตอบง่าย ๆ ก็คงได้ แต่
ถกคิดให้ถ้วน จะเห็นว่ารากฐานของการไม่
ยอมรับผิดชอบมาจากการอบรมสั่งสอนตั้งแต่
เด็ก เคยมีไหมที่เด็กเดินหกล้มแล้วผู้ใหญ่จะ
บอกว่า “หนูเดินไม่ตกี่เลยล้ม ตอนหลังเดิน
ดี ๆ นะ” ส่วนใหญ่โดยเฉพาะคุณยายคุณย่า
แล้ว มักจะทนเห็นหลานเจ็บหรือร้องไห้ไม่ได้
ก็ต้องตีพื้นแล้วพูดว่า “นั่งเสียว พื้นมัน
ไม่คืนนะ ทำหนูเจ็บได้ ยายตีมันแล้วนั่งเสียว
โอ้วว๊ว๊วมานะ” ซ้ำร้ายกว่านั้นบางที่เด็กบาง
คนร้องแล้วไม่นั่งง่าย ๆ คนเลี้ยงก็จะโตนพาล
เอาบ้างว่า “คูเต็กยังงั ใ้ล้มได้ นั่งเสียวจะ
เดี่ยวย่าจะดีแจ้วนะ เอานี่เนาะ” แล้วแกล้ง
ตบมือคนเดียวเองที่ข้างหลังของเด็กคนเลี้ยง ๆ
ก็ต้องแกล้งร้องไห้ชื่อ ๆ เด็กก็จะชอบใจหยุด
ร้อง

หรือเมื่อเข้าโรงเรียน เด็กอยู่กันมาก ๆ ก็
ต้องมีทะเลาะกันบ้างเจ็บตัวกันบ้างเล็กน้อย

บางที่เด็กของเราอาจจะเป็นผู้ลงมือก่อนด้วยซ้ำ แต่พ่อแม่ที่รักลูกจนไม่มีเหตุผลจะพาลโทษครูไม่ตี ไม่ตวาดเด็ก ลูกคนอื่นแกลเร ลูกฉันมันต้องตี อะไรทำนองนี้ เด็กสอบไม่ได้ ครูสอนไม่ตี ไม่เอาใจใส่ลูกเรา โดยไม่ได้ดูที่ตัวเองว่าเอาใจใส่ลูกของคนบ้างหรือเปล่า และเรื่องต่างๆ ก็มักจะพูดต่อหน้าเด็กไม่ว่าจะเป็นการทำนิกหรูหรือเพื่อนของเด็ก เด็กก็จะค่อยๆ ซึมซาบไปทีละน้อยๆ ว่าตัวเขานั้นไม่ผิด แต่คนอื่นผิดก็จะติดนิสัยชอบโทษคนอื่นสิ่งอื่นไปจนโตเป็นผู้ใหญ่ จึงมีบางคนพูดว่า “รับผิดชอบนั้น” น่าจะใช้ว่า “รับแต่ชอบ” ผิดไม่รับ ก็เนื่องจากการอบรมสั่งสอนที่ไม่ถูกต้องมาตั้งแต่เด็กนั่นเอง

ที่พูดมานี้ไม่ได้หมายความว่าปรี๊ด ทายายของเราเลี้ยงดูไม่ดี ที่จริงแล้วท่านเลี้ยงดูเรามาอย่างดี ให้ความรักและความอบอุ่น แต่บางครั้งการที่รักมากเกินไปจนขาดเหตุผลก็อาจเกิดผลเสียในบั้นปลายได้ จึงใคร่เสนอแนะเพื่อคนรุ่นหลังต่อไป

อีกเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจและทำให้คนต่างชาติเขามองคนไทยว่า “เขยๆ” (เฉยๆ แต่เพราะว่าเขาออกเสียงเฉยๆ ไม่ได้ ก็เลยเป็นเขยๆ ซึ่งความหมายในภาษาไทยเปลี่ยนไปแทน) ก็คือการอบรมสั่งสอนชนิดที่ “เป็นเด็กเป็นเล็กต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่ไม่ได้แย้ง” บาง

ครั้งมากขนาดว่าการแสดงความคิดเห็นกลายเป็น “นกล่าเหย่งแม่แล้วเรอะ เจียวตีตาย” สรุปก็คือ “การเชื่อฟัง” นั่นเอง ผู้ใหญ่มักชอบเด็กที่เชื่อฟัง สบเสงยิ้มเรียบร้อย ไม่มีปากมีเสียง และมีกอบรมโดยวิธีการลงโทษรุนแรง โดยที่คิดว่ามันเป็นสิ่งที่ดี จะพูดว่าดีก็ดี เพราะผู้ใหญ่มีประสบการณ์ชีวิตมากกว่า แต่ก็น่าจะเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น หรือแม้แต่โต้แย้งอย่างสุภาพบ้างเป็นบางครั้ง แต่เราจะเห็นว่าส่วนใหญ่การอบรมสั่งสอนจากภายในบ้านเด็กก็ต้องเชื่อฟัง ผู้ใหญ่ตัดสินใจให้เสร็จ คิดให้ ทำให้เสร็จทุกอย่าง เด็กไม่ได้ฝึกคิดเอง ทำเอง มีหน้าที่รับฟัง ทำตามคำสั่ง เมื่อไปถึงโรงเรียนครูก็สั่งและปฏิบัติต่อเด็ก ให้สิ่งต่างๆ แก่เด็ก เหมือนกับที่ทางบ้านให้มา จึงเห็นว่า ทำไม่เด็กไทยจึงเฉยๆ จนบางครั้งเหมือนกับเขยๆ ไป เพราะระบบการอบรมสั่งสอนให้เป็นคนเชื่อฟังโดยไม่ได้แย้งนั่นเอง เด็กพวกนี้ถ้าไปเข้าโรงเรียนที่มีการสอนแบบสมัยใหม่ ก็จะเป็นปัญหาสำหรับครูในระยะแรก เพราะอย่าว่าแต่จะให้ให้นักเรียนถามปัญหาเลย เอาแค่ให้ตอบคำถามครูเด็กก็ยังไม่ค่อยกล้า เนื่องจากชินกับระบบเก่าคือเฉย และถ้าทางบ้านและทางโรงเรียนมีวิธี การอบรมสั่งสอนที่ต่างกันมาก เด็กก็จะเป็นผู้ที่เกิดปัญหา จึงคิดว่าควรหรือ

ยัง ถึงเวลาหรือยังที่ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง
หรือครูน่าจะได้รับการปรับปรุงวิธีการและการอบรม
สั่งสอนในเรื่องต่างๆ ให้แก่เด็กของเราเพื่อ
ความเจริญก้าวหน้าที่ยั่งยืนของประเทศชาติ
ต่อไป

อันที่จริง เรามีเด็กที่มีหวัคึกก้าวหน้า สติ
ปัญญาดีแต่บางครั้งเพราะการอบรมสั่งสอนให้
ต้องเชื่อฟัง ก็เลยทำให้เด็กพวกนี้ย่อหย่อน

และเลินเลียดต่อการที่จะคิดจะแสดงออกตั้งแต่

เด็ก ๆ เมื่อโตขึ้นก็มักเฉื่อยชา ถ้าเราได้มีการ
ปรับปรุงแก้ไขปรับตัวกันระหว่างเด็กและผู้
ใหญ่ให้พูกกันได้ มีความเกรงใจกันที่ไม่ใช่
อาศัยความกลัวเป็นพื้น เด็กไทยเราก็จะมีสติ
ปัญญาไม่แพ้ใครและจะไม่เป็นคนที่ "เฉื่อยๆ
จนช่ายๆ" แต่จะเป็นคนที่กล้าคิดกล้าทำใน
ทางที่ถูกที่ควรเพื่อประโยชน์สุขแห่งตน ครอบครัว
และประเทศชาติ